

# FELELMELT NAPLO

Előfizetési árak

Helyben:		Vidéken:	
1 óra	1 K.	1 óra	1-50 K.
1 évre	3 K.	1 évre	4-50 K.
1 évre	6 K.	1 évre	9 K.
1 évre	12 K.	1 évre	18 K.

Megjelenik minden hétköznap este 8 órakor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Szent István-tér 1.

TELEFON 208.

Egyes szám: 4 fillér.

Hirdetés díjazás szerint.

Feltétlen szerkesztő és lapfőnököse: Baranyay Lajos.

## A háborúnak

legnagyobb csapása az ember-vesztés. Amit pénzben és kulturális, vagy gazdasági javakban veszünk, azt tudással és szorgalommal helyre lehet hozni, de az emberekben való veszteséget csak akkor lehet pótolni, ha az elvérzett, vagy kidőlt erők helyébe új erőket sikerül beállítani. A természetes szaporodás révén ez csak hosszú idő múlva lesz lehetséges. Akik a háború következtében elpusztulnak, azok a munkabírási tetőfokán állnak, bennük az ország a produktív erők legjavát bírta.

Ha feltesszük, hogy az ország lakosságának háborús vesztesége 4 százalék lesz, akkor 10—12 évig is eltart, míg a dolgozó népesség sorában keletkezett hézagokat pótolhatjuk.

Csak úgy nem csak a fronton vérzik ám a népünk, hanem a front mögött is. És ez a vérzés több forrásból eredt: ilyen elsősorban a háború alatt észlelt nagy halandóság. Az 1914-ik év első kilenc hónapjában, vagyis januártól szeptember hó végéig, 325 ezer ember halt meg az országban, míg 1915-ben ugyanennyi idő alatt 360.000 ember, tehát 35 ezerrel több. Ezen arány szerint, feltéve, hogy a háború két évig fog tartani, az ország vesztesége a nagyobb halandóság következtében meg fogja haladni a százezret.

Egy másik forrása a front mögötti vérzésnek a csecsemő halandóság. A háború előtt 20.1 százalék volt ennek a statisztikája, a háború alatt ezt a nagy nemzetvértést azért kell külön emlitenünk, mert amikor a halandóság növekedéséről van szó, nem mindegy az, hogy minő életkoru emberekre esik a halálzásási többlet. Ha ennek a többletnek túlnyomó részét gyermekek alkotják, ez a körülmény a halálzásás szaporodását, az ország jövője szempontjából aggasztóvá teszi.

De vérzik az ország a front mögött a születések számának csökkenésétől is. 1915. január óta a születések száma állandóan csökken s ugyanezen év októberében már nem is a fele annak, ami volt az év első hónapjában. Ezen ok következtében az ország vesztesége egy év alatt 300.000-re fog rugni.

Az ember-vesztésnek ezt a harmadik okát, minthogy az szükségszerű következménye a háborús időnek, nem áll hatalmunkban megszüntetni. De a halálozásnak növekedése és ennek keretében a csecsemőhalandóság számának emelkedését meg kell szüntetni.

Az' élelmezési viszonyok javítása a főfeladat ebben az állami és szociális tevékenységben, melyet szembe akarunk helyezni a halandóság nagy arányaival. A legszükségesebb

élelmi cikkeknek, főképen a kenyérnek, lisztnek, tejnek és zsirnak elegendő mennyiségben és olyan áron kell közforgalomba jönnie, hogy azok a szegényebb néposztályra nézve is hozzáférhetőkké váljanak.

A szoptató anyák védelme és segítése is hathatós eszköz a csecsemő gyermekek egészségi viszonyainak javítására. Ezen a téren már nemcsak az államnak, hanem a társadalomnak is vannak kötelességei. Az államnak olyan jóléti intézményt kell szerveznie, mely az anyáknak hathatós anyagi segítséget biztosít a szoptatás ideje alatt és őket a nehéz munkának gondjától mentesíti. Ebben a szervezetben azután a társadalmi jótékonyág bekapcsolná az ő segítő munkáját. Ezzel a munkával egy napot sem volna szabad késni.

a segélyirodához, vagy az állami hadisegélyirodához. Ezek a hivatalok természetesen csak a legnagyobb erőmegeszítéssel végezhették el mindenkinek ügyes-bajos dolgait, néha pedig a sok munka miatt nem állhattak rendelkezésükre. Az új Hadsegélyző megalakulásával ezen segítve lesz, mert minden ilyfajta ügygel a Hadsegélyző Bizottsághoz kell majd fordulni, ahol bárkinek panaszát, kérelmét jegyzőkönyvbe veszik fel s a Bizottság hivatalból fogja az illetékesekkel elintézni. Az anyagi támogatások mellett ez lesz egyik főfeladata a Hadsegélyzőnek, amelynek alakuló közgyűlése, amint már jeleztük, április 12-én délután 5 órakor lesz a városház nagytermében, amelyen mindenki megjelenhet, aki tagja akar lenni ennek a háborús intézménynek.

A mai napon 10—10 koronával a következők tagokul jelentkeztek az új Hadsegélyzőbe: Deák Dávid, Deák Dávidné és a család gyermekei Pál, Imre, Károly.

## Háború. Az új Hadsegélyző.

**Légi háború.**  
Főlemelő szenzációja a háborúnak az a példátlanul bravuros hőstett, amit magyar repülők végeztek Ancona fölött. Tíz tengeri repülőnkől álló flotta jelent meg Ancona fölött és a vasuti állomást, a gázgyárat, a hajógyárat és a város kasszárnyegyedét nagy hatással bombázták.

A francia haretéren sikert sikerre halmoznak a németek. A Verdun körüli csapatok erős harcban elfoglalták a Caillerie védőműveket és a franciák összes ellen-támadásait visszaverték, közben foglyokat is ejtettek. A németek most a franciák szélső szárnyait támadják, az egyiket Vaux és Deumont között, a másikat Malancour és Avocourt között.

A hollandiai kamara tegnapi titkos ülése után a kormány nyilatkozatot tett, amely szerint a hadseregben levő időszakos szabadságolások felfüggesztése elővigyázati rendszabály. A hollandi kormány rendíthetetlen elhatározása, hogy az ország semlegességét szigorúan megőrvi.

Mint értesültünk, az új Hadsegélyzőnek, ennek a fontos háborús intézménynek újraalakulását a legnagyobb örömmel látják, s nagy érdeklődéssel várják az alakuló közgyűlést, amelyen mindenki megjelenhet, aki tagja akar lenni. Érdekes és ritka alakulat lesz már abban a tekintetben is, hogy a tagoknak semmi anyagi kötelezettségük nem lesz, csupán erkölcsi támogatást kérnek tőlük. Az anyagi eszközök megszerzésére más módozatokat tűznek ki célul, amelyek a közönség megterhelése nélkül történnek.

Az új Hadsegélyzőnek egyik fő és fontos hivatása lesz a város és a vármegye tulterhelt hivatalainak megkönnyítése. Eddig ugyanis, ha valakinek panaszja, vagy valami baja volt, esetleg rövidséget szenvedett, állami hadisegélye nem volt rendben, vagy annak felemelését óhajtotta, hozzátartozójának katonaiügyi elintézésre volt, vagy a főispáni, polgármesteri, főügyési hivatalhoz fordult, vagy a katonai ügyosztályhoz, illetve

## Dr. Prohászka Ottokár hadiárvház.

84659/66 K az eddigi gyűjtés.

Dr. Prohászka Ottokár hadiárvház székesfehérvári bizottsága szerdán délután 5 órakor a városház tanácstermében Szőgyény Marich Julia elnökő vezetésével gyűlést tartott, amelyen a bizottság következő tagjai jelentek meg: gróf Széchenyi Viktor főispán, Mayer Károly pápai prelátnak, dr. Saára Gyula polgármester, Kisteleki István esperes, bizottsági tagok, továbbá Csúcs István főiskolai tanár, bizottsági titkár és Baranyay Lajos főszerkesztő, bizottsági pénztáros.

Szőgyény Marich Julia elnökő beszámolt a központi bizottság gyűléséről, amelyen foglalkoztak a város azon ajánlatával, hogy ingyen lelkét és követ ad a hadiárvházra, ha Székesfehérvárott épül. A hadiárvház központi bizottsága örömmel vette Székesfehérvár mecenás nagylelkűségét, a hely megjelöléséről azonban addig nem határozhat, amíg a szükséges pénzüsség nem lesz együtt a hadiárvházra. Erre pedig ötszáz ezer korona szük-

**H I R E K.**

— **Esküvő.** Bierbauer Viktor fővárosi műszaki tisztviselő, dr. Bierbauer Viktor Székesfehérvár tisztú főorvosának fia, szerdán tartotta esküvőjét Budapesten a Jézus Szíve templomban Bossányi Irmával, özv. Bossányi Leoné leányával. Tanúk Hampek Agoston honvédelmi miniszteriumi számtanácsos és Nyíri Zsigmond fővárosi tisztviselő voltak.

— **A perkatali templomépítés a befejezéshez közeledik.** Foerk Ernő építésztanár és Petrováczy Gyula mérnök által készített tervalapja 1914 június hó 25-én tették le a megannyobbított templom fundamentumát. Az egy hónap múlva kiütközött világháború nagyon sok nehézséget gördített a templomépítés elé. Elvitték katonának a vállalkozót, a munkavezetőket, a munkásokat, úgy, hogy nagy ügyvel-bajjal lehetett tőle ala hozni 1914 év végén a templomot. A mult évben a vasbeton boltívvel sikerült elkészíteni s most a vakolás és belső felszerelés van még hátra, a mi előreláthatólag a nyár folyamán meglesz, mert a háború vizsgálás s lelki felüdülésre szoruló hívők a háború óta az iskolában s a kis zárdaköpolnában szorongtak az istentisztelet alatt. Mily nagy öröme lesz a hazatért katonáknak s a templomot nélkülöző híveknek, amikor majd az új templomban adhatnak hálát Istennek, a győzelmes béke s rég óhajtott templomépítésért! A körülbelül 100 ezer koronás építési költséget gróf Györy Teréz kegyurnó viseli.

— **A rézgalic biztossága.** Székesfehérvár gazdaközönsége sürögősen egy vaggon rézgalicot kapott, hogy a szőlőtermés birtosítva legyen.

**A villanygyár új korszaka.**

Mint már többször megírtuk, a villanygyár megváltása ügyében folytatott hosszú tárgyalások beható tanulmányozások után egy új szerződés kötéséhez vezetnek, amely szerződés azonban megszünteti a részvénytársaság korlátlan és felelőtlen hatalmát, amellyel eddig boszanthatta a város közönségét. Így például részletesen gondoskodik az új szerződés Phöbusék kronikus betegségének orvoslásán is, amelyet oly gyakran megörvendeztettek bennünket.

Lényeges pontjai az új kötéendő szerződésnek azok az intézkedések, amelyek érzékeny pénzbüntetést sóznak a részvénytársaság nyakába, ha a mult kellemetlenségeit megismételni merészelne.

Így például, ha az áramfeszültségben 5 Voltnál nagyobb ingadozások fordulnának elő, a gyár a hiba elhárítására felhívandó. Ha ezen felhívásnak 24 óra alatt eleget nem tenne, akkor első esetben 50 korona pénzbírságot fizet a városi pénztárba. Ha e hiba egy hónapon belül ismétlődne, akkor a gyár esetenként minden napért 100 korona pénzbírságot köteles a város javára fizetni és pedig minden felszólítás nélkül. Ha azonban ezen hiba 3 hónapon át egyfolytában tartana, akkor a város jogosítva lesz a szerződést megszüntetni. Rövid zárlatok és ehhez hasonló okokból származó hírtelen ingadozások, ha körülbelül 15 perc alatt kiegyenlítették bírság tárgyát nem képezik.

Ha valamely utcai közlámpa a világítás megkezdésére és kikapcsolására meghatározott időn belül, vagy a telep megsérülése folytán nem világítana és a gyárat, vagy személyzetét e részben mulasztás terhelné, akkor a gyár minden ilyen utcai közlámpa után, minden egyes esetben 50 fillér pénzbírságot köteles a város javára fizetni.

Ha a gyár vagy személyzete mulasztása folytán a közvilágítás egész estén át szünetelne, akkor az első esetben 500, a második és további esti szünetért 1000—1000 K. bírságot köteles a gyár fizetni.

Ha a gyár valamely magánosnak a szerződés határozatai ellenére villamos áramot szolgáltatni vonakodnék, akkor az áramszolgáltatás idejéig naponként 10 korona pénzbírságot tartozik a város javára fizetni, a magánosok kártérítési igénye azonban ez által nem érintik.

A figyelmeztetések sikerelensége esetén a város jogosult a gyár kárára és költségre a gyár helyére a kötelezettségeket teljesíteni és felmerült költségeit és kiadásait az óvadékból és érdemeleiből levonni s amennyiben ki nem kerülne, bírói úton vele szemben érvényesíteni.

Szóval az új szerződéssel tisztességesebb világítást remélhetünk. Hogy tényleg meg lesz-e, helyesebben képes lesz-e a részvénytársaság a feltételeket be tartani, az a jövő mutatja meg.

**Aki a hadiárvákat szereti, az a dr. Prohászka Ottokár hadiárvaház levélzáró bélyegjeit használja.** Kapható a szerkesztőségben és az üzletekben.

séges. Az eddigi gyűjtés eredménye 144000 korona, amelyből nyolcvannegyzerhátszáz Székesfehérvár és Fejérmegye adott össze.

Baranyay Lajos pénztáros beszámolt a fényesen sikerült megyei gyűjtésről, amely maga mintegy negyvenötezer koronát hozott a némes célra.

Szögyény Marich Julia előnkön indítványára a bizottság háas köszönetét fejezi ki mind azoknak, akik a megyei gyűjtésben munkálkodtak. Első sorban Szűts Jenő alispánnak, aki a községekhez intézett felhívással a gyűjtést támogatta.

A pénztáros ezután bemutatta az eddigi gyűjtés pénztárjegyzékét, amelyet előzetesen átvizsgáltak. Nem különben bemutatta a takarékpénztári könyveket, amelyekkel a pénzgyűmlésbiztosításra a helybelli pénzügyintézeteknél van elhelyezve. A pénztárjegyzék szerint Baranyay Lajoshoz április hó 7-ig 80375.16 korona folyt be. Dr. Sára Gyula polgármesterhez 4234.50 korona. A város és a vármegye eddigi gyűjtése tehát 84659.66 korona.

A bizottság örömmel vette tudomásul a pénztáros jelenlését a nem várt eredményről s köszönetet szavazott neki fáradtságáért. A központi bizottság óhajára elhatározta, hogy az eddig pénzkészletét és értékpapirokat átutaltatja az országos gyűjtés alapjához.

A némes célra való gyűjtést természetesen nem zárták le, hanem az eddigi ügyszerezzettel és lelkesedéssel tovább fogják folytatni.

**TÁRCA.**

**Olvásás közben.**

— Jegyzetek. —

Tisztelt Szerkesztő Ur, engedje meg, hogy egyszer én is *Jegyzeteket Olvasás közben.* Ignotus ezt csinálja minden vasárnap a *Világ* tárcájában. Mindjárt meg is mondom, hogy ezek a *Jegyzetek* a *Világ* egyik legelvezetesebb s egyben legveszedelmesebb rovata. A többi, az egész ujság valóság, iskolai példája annak, hogy hogyan nem kell lapot szerkeszteni. Fenn, a vonal felett, az új a haladó Magyarország nemzetgazdászai és szociológusai, meg finanszíenii rakják a mázsás köveket a szegény olvasó gyomrába az ő sokszor garmondkompresszel szedett másfél- sőt kétoldalas cikkekben. Itt jutnak szóhoz Bernát Ottó, Bíró Lajos, Gerő Odón, Jászi Oszkár, Agoston Péter, meg a többiek. Nem hiszem, hogy a *Világ* olvasói közül százan értsék, amit ők mondanak. A többi aztán üres smonca.

Francia lapok rossz magyarsággal visszaadott gyenge cikkek, viccei, szociáldemokrata-szabadkomünves jelszavak csokorbakötése, a szociáldemokrata parasztló hárompontos tárcáiróva avanszított Cszmadia Sándor dümnyögései, Czobor Péter zürichi levelei a francia belállapotokról, melyek semmit sem érnek, de lényeges kellékük, hogy mindegyikben legalább egyszer előforduljon a *klerikális* szó, amit aztán okvetlenül cursíval szednek; meg, akit első helyen kellett volna említenem, Szenes Béla, a vallási szakértő, ki ujjában már a javasasszonyoknál és spirítisztáknál tart bájos korlátoiságával, abban az erős meggyőződésben, hogy ő minden írásával a vallást üti, pedig egy fületlen gombot tesztek egy becsületes német márka ellenében, hogy fogalma sincs arról, hogy mi a különbség a klerikálisok, kongreganisták, jesuiták, az obudai gyógyfüvet áruló néni, meg a Heltai Ferenc-utcai okkultisták között. Főleg ebből, hogy a *Világ* olvasói beveszik ezeket a zöldségeket, gondolom, hogy nem értik a *nagyok*, a Jásziék íjetegeitsei.

Ujjában aztán Ambrus Zoltánt is befogták belső tárcáirónak, ki az ő okos, szép ismeretterjesztő írásait "nagyban" nozzajkál a *Világ* olvasói szellemi szintájának emeléséhez.

Egyébként az egész ujság teknicájá gyaló, a hadijelentések szinte feltálatlanul szétszórvá, szürke cicerocursíval szedve; a hirrovat gyenge, hirdetés kevés. Ez a *Világ*, a magyar szabadkomünvesek lapja dióhéjban ismeretve.

Mint már érintetem, szellemesség, írői rutin, céltudatos ravaszság szemponjtából messze kimagaslik ebből a társaságból Ignotus (Veiglberg Hugó) az ő vasárnapi tárcáival, melyeknek *Olvásás közben* a címük. Szélid, finom tónusban adogatja be olvasóinak az ő mindig messzenézó gondolatait s mivel "gutta cavat lapidem," azt hiszem, munkája nem vesz kárba. A mult vasárnapi tárca első részét a nyolcvanéves *Ágai Adolf* népszerűsítésének szenteli. Tiszteletreméltó iparkodással, szinte a hajánál fogva huzigálja felfelé a Borsszemjankó főszerkesztőjét a Magyar Pantheonba. Belefekteti azt a "kitünő aggastyánt" a maga prokrusteságyába, mely tulajdonképen Munkácsynak, Liszt Ferencnek, Jókainak, Mikszáthnak, stb.

var szabva és nyitogatja hol a fejét, hol a lábát, sőt néha a füleit is—irodalomtörténetünk "kiváló alakjának, kinek az írása folyékony arany, folyékony buza (?) folyékony gyáriüst (??), aki nagyon magyar, tudatosan és gyönyörűséggel az, mint ahogy Pál apostol tudott a legkeresztényebben keresztény lenni."

Közben jóvendől is. Megjövendöli, hogy *Ágai Adolf* megéri, (akár csak Kis József), hogy bejut a magyar halhatatlanok sorába, mert „Magyarország azoknak a nagyoknak a hazája, akikről utólag kiderül, hogy valóban azok.”

„A lépcső már megvan hozzá. „Ágai Adolf két nemzedéken át volt az ország egyik legnépszerűbb, legolvasottabb írója.” Főleg a „hatvanhetes idő volt az ő ideje, a magyar nép *kedves hőskora*, az ő agrár-merkantil, az ő Arpád-Habsburgos, Ázsiás-Európás és közepkor-újkoros találkozásával.” Ebben a korban járt közöttünk *Ágai Adolf*, „egy kedves, könnyítollu ujságíró formájában, akiről egyszerre csak ámulattal vittük észre, hogy klasszikus jár köztemünk.”

Érdemes, nagyon érdemes megállnunk ennél a megállapításnál. Sajnos, jóformán minden száva

**SÖVEGJARTÓ vászonáruháza, Barátok épülete.**

**Nagy választék** fehér és színes barchetok karton, schiffon és damastból. Különböféle vásznak, törölközők, abrosz, lepedők és zsebkendőkből. Ágy- és asztalterítők, szőnyeg- és matracszövetekből. **OLCSÓ szabott árak.**



— **Katonák husvét-i szabadsága.** A hadügyminiszterium rendelete szerint, amennyiben a szolgálat megengedi, a keresztény felekezetekhez tartozó katonák április 17-én nagypénteken, 22-én nagyszombat délutánján és 23-án husvét első napján szabadnapot kapnak. Az izraelita katonák április 17-én délután, a zsidó husvét elgésztésén, továbbá 18-án és 19-én kapnak szabadnapot. Ez a rendelkezés ki fog terjedni a hadifogolytáborokra és a táborokon kívül dolgozókra.

— **A népszövetségi csoportvezetőt kéri a helyilégi bizottság, hogy a márciusi fizetéseket szíveskedjenek az irodában átvenni s a hátralékos tagsági díjakat is beszedni.**

— **Gyász hírek.** Szalay János cseperesmester április 5-én reggel, 85 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése folyó hó 6-án volt a Forgó utca 1. számú gyászházából. Az engesztelő szent mise áldozat folyó hó 7-én reggel fél 8 órakor lesz a szent-Sebestyén templomban.

Özv. Egyed Sándorné szül. Németh Mária f. hó 4-én hosszas szenvedés után, 50 éves korában elhunyt. Temetése folyó hó 6-án volt Rácúta 4. számú gyászházából. Az engesztelő szent mise áldozat pedig folyó hó 7-én reggel 7 órakor lesz a székesegyházban.

— **Felmentés szinész.** Szendrő Gyulát, a színtársulat tagját egyik színpadi ügyeletes feljelentése alapján a járás bíróság elé állították valami kihágás miatt. A vád azonban teljesen alaptalannak bizonyult s Fiáth Imre járásbíró a csütörtöki tárgyaláson Szendrőt felmentette.

— **Igazság.** S. Ignotus éles szemére van, hogy ezt ily nyilvános megaláztatásnak és méltóságvesztésnek, már szinte magától értetődőnek tartja, hogy ezt ily nyilvános be meri vállalni.

Mert valóság az, amit ez az ember mond. A magyarnak hatvanhétben a fejébe szállott a boldogság göze. Elmult a két évtizedes nyomás a lelkeről, szabadnak, boldog gyermeknek érezte magát, ki most kezd élni. Gondtalan gyerekeséggel dobta bele magát a liberalizmus csobogó habjaiba, melyek zsongító öleléssel altagattázták s vitték a gazdasági, kulturális, erkölcsi zűléss örvényébe. A nagyok, Deák, Eötvös az ő jóhiszemű idealizmusukkal megadták az első lökést, a többi aztán ment magától. Jókai az ő páratlan művészetével megtanította a nemzetet álmodozni, Blaha Lujza dalolni, Tisza Kálmán bevezette a modern politika misteriumába és mikor Kerkápolyi után nagynehezen a finánciális egyensúly is megteremtődött, egy nagy csingilingi csárdá lett az egész Magyarország, ahol egy ezeréves nemzet mulatja el apai kincsét. A hasznot persze a csárdás tette zsebbe, az a kis ravasz kamazs, aki a vinkőt mérte, meg aztán 1894 június 21-ikén ráütött a korcsmaasztalra és ő kérdezte: Ki a legény a csárdában? S azóta tényleg ő az.

— **Pancse Doreff távozása.** Pancse Doreff budapesti bolgár főkonzul, akit Székesfehérvár anynyira megszeretett multikori látogatása alkalmával s akinek rendkívüli érdemei vannak a magyar bolgár barátság és szövetség megalapozása körül, lemondott állásáról és Szófiába megy vissza. Vezető magyar kereskedelmi és ipari körökben élenk sajnálattal fogadták a főkonzul elhatározását és érdeklődéseik révén mozgalmat indítottak, hogy a szófiai kormányt Pancse Doreff magyarországi missziójának fontosságáról és támogatásának szükségességéről is meggyőzzék. Több magyar testület megkeresést intézett a bolgár kormányhoz, kérve, hogy amennyiben a magasabb kormányzati érdekek megengedik, hagyja meg budapesti főkonzulként a minden időben kitűnőnek bizonyult Pancse Doreffet. A magyar-bolgár gazdasági akció nem nélkülözheti Pancse Doreff lelkességét és tehetségét.

— **Értesítés.** A helybeli „Emmausi imatársulat” f. hó 9-én reggel 7 órakor a székesegyházban tartandó szl. mise után tartja évi közgyűlést a belvárosi kath. kör helyiségében, amelyre a tagok ezennel meghívotnak.

— **A vérbetegségek ellen.** A háború szörnyű rákfenéje, a vérbetegségek ellen Székesfehérvárról Géczy ezredes, állomásparancsnok kezdeményezésére komoly akció indult, hogy a szörnyű veszedelmeknek eleje vétezzék és a már meglevő bajok orvosoltassanak. Ez ügyben már a vegyes bizottság tartott értekezletet a városnál; a megyei értekezlet pedig folyó hó 10-re volt kiűzve. Mint értesítettek, ezen értekezlet megtartását folyó hó 10-re halasztoták el.

Igaza van Ignotusnak, ennek a kedves (vagyán kedves) magyar hőskornak a klasszikusa Agai Adólf, „a kedves, könnyűtűlő újságíró”. Magam sem hiszem, hogy lenne a batvanhét utáni új Magyarországnak írója; kinek nagyobb része lenne, mint neki, abban, hogy Magyarország oda jutott, ahol van.

Irói működésének tekintélyes része a Borszemjankó (és az ennek cégére alatt kiadott kalendárium) szerkesztésére esik. Egész sereg jönné tekintélyes versenytársa volt a hetvenes, nyolcvanas években. Az *Ustökös*, az *Urabátyám*, a *Bolond Istók*, a *Mátyás Diák* vele együtt vidították a magyart. Lassan csaknem valamennyi megszükkült, fakóvá, ósdivá vált, kimment a divatból, vagy nivóját vesztette. Egyik másik, gondolom, meg is szűnt már. S a Borszemjankó számbavehető versenytárs nélkül maradt.

Sajnos, teljesen igaz Ignotus megállapítása, hogy Agai Adólf két nemzedéket át volt az ország egyik legnépszerűbb, legolvasottabb írója. A Borszemjankó krém-színű papirosa minden héten elrepült sok ezer példányban az ország minden városába, falujába, főúri, kastélyába, nemesi udvarházába, irodájába, kaszinójába, kávéházába és terjesztette, sokszor keresztény magyar emberek tollával is, könnyű, játszi tréfák nyel-

— **A lefülélt utazó.** Megirtuk, hogy Simon Sándor bűnügyi főkapitány kedden este kiűző fogást csinált a vasuti vendéglőben. Egy ott vacsorázó urban régi delikvensét ismerte fel, aki már vagy hatzszor volt büntetve különféle csalások és lopások miatt. Simon főkapitány természetesen letartóztatta a vacsorázó idegent, aki Ebenspanger Sándor névre hallgat. Ebenspanger foglalkozás nélkül utazgat, miért is a munkakerülő új törvénye alapján átadták az ügyésznek. Azonkívül multjaután is nyomoznak, mert erős a gyanu, hogy nyúzó bűn is terheli lelkét.

— **Özvegyek és árvák rendkívüli segélyezése.** A pénzügyminiszter a háború által előidézt rendkívüli viszonyokra való figyelemmel elhatározta, hogy az állami és vármegyei alkalmazottaknak olyan özvegyei és szülőlőten árvái, akik a háború által különösen nehéz helyzetbe jutottak, egyszersmindenkora szülői segélyben részesüljenek. Segélyt ez alkalommal a magyar állami hatóságoknál, hivataloknál, intézeteknél és vállalatoknál, továbbá vármegyeknél bármilyen javadalmezés mellett alkalmazottaknál, tisztviselőknél, díjnokoknál, alizsotnek vagy szolgának általánosan a magyar szent korona országainak belül tartozkodó özvegyei és szülőlőten árvái kaphatnak, még pedig tekintet nélkül arra, hogy élveznek-e ez idő szerinti valamilyen állami, illetőleg vármegyei ellátást, özvegyei nyugdíjat, nyugbért, megdíjat, nevelési járulékot, életjáradékot; vagy sem, továbbá tekintet nélkül arra, hogy az özvegy vagy szülőlőten árva által élvezett állami, illetőleg vármegyei ellátást valamely költségvetési cím vagy pedig valamely alap terhére fizetik-e neki. A segély iránti kér-

vényeket a magyar királyi pénzügyminiszterhez címelve közvetlenül az Állami Tisztviselők Országos Egyesületéhez (Budapest, II. Főherceg Albrecht-ut. 11. sz.) kell legkésőbb 1916. május végéig elküldeni.

— **Az alkalmatlanok igazolása.** A honvédelmi miniszter most kiadott rendeletében igen érdekes intézkedéseket léptet arra nézve, hogy mindenki igazolási tudja a népfőlkelő szemlén való megjelenését. A rendelet kapcsolatos a galíciai és bukovinai menekülteknek utólagos szemlével és a többek között a követezőket mondja: A galíciaiak minden nyilvános helyen, piacon és vasuti állomáson is felszólítandók, hogy igazolják, vajjon eleget tettek-e a szemle, de különösen a pótszemle iránti követezőségüknek. Ezem elnevezés gyakorlása a szemleköteles korban levő valamennyi magyar honos egyénre is kiterjesztendő és az ellenőrzés szigorú keretűlővel az összes csendőrkérdőli parancsnokságokat is megbízom. A rendelet kibocsátása folytán mindenkinek magával kell hordani népfőlkelő igazolási lapját, hogy veia bármikor igazolási tudja magát.

— **Szobalúz.** Lengyel Mihály Csapó utca 12. szám alatti lakos szobájának mennyezete csütörtökön kigyulladt. A tűzet idejében észrevették, s lokalizálni tudták.

— **Katonatemetések.** Safranek Ferenc cs. és kir. 35. gy. e-beli gyalogos kaukai lakos, a harcstérn szerzett betegsége következtében elhunyt. Temetése folyó hó 7-én u. 2 órakor lesz a Csapatkórház halottasházából. — Vál Gyula m. kir. 17. honv. gy. e-beli gyalogos, bonyhádi lakos a harcstérn szerzett betegsége következtében elhunyt. Temetése folyó hó 6-án d. u. 2 órakor volt a Csapatkórház halottasházából.

vén az Agai Adólf szellemét. A bankár e mellett a tita el ebédutáni kávépartit, a falusi magyar az ő szüzdőhánnyát a főtérpárból a kávégyűzők, az illatszer és kocsiencsütazó ebből frissítette fel viccekészletét, a kisvárosi társas-körök és falusi kaszinókban az a „magyar” viccclap járt kézről kézre. A főtisztgábiró ur, vagy szerényebb helyen a jegyző ur elsőnek találta meg a *Porzó* homokjában a szellem aranysemeit s utána egy hétig az egész falu intelligenciája gyönyörködött patikában, postán, községházán a „magyar szellem” legujabb színporkáiban.

A Mokány Berci, a Tarjagos Illés, a Gömbölyű Menyhért, a Hombár Mihály, a Sanyaró Vendel neve és alakja alá irt többekévesbbé szellemes viccekből tanulta meg a magyar lesajnálni az ő régi nemesi osztályát, urait, papját, kishivatalnokát, keresztény ügyvédjét, táblabíróját; a Seiffensteiner Salamon, Cicezbeizer alakjai lopták bele szívébe a szerény, elnyomott, kissé mosdatlan, lenézett, de mindig szellemes, vagy legalábbis ötletes zsidó szeretetét. A magyar nemzet minden tisztelretremelő nagy ellenzéki alakja ennek a lapnak a hasábjain lett kipellengérezve rajzban és írásban egyaránt. Itt szerepelt a legkomikusabb karrikatúrákban Apponyi Albert, Zichy „Ferd-

nád (gy.)”, a minden fők becslésére méltó Kasz Ivor, a püritán Molnár János, a gvenéll mellől is nagy Polónyi Geza, a hibái és szerénysége dacára is szépelemélt Ugron Gábor és a többiek. Itt járított le embereket, eszményeket, intézményeket, törekvéseket Tisza Kálmán iskolája, itt tettek nevetse gessé vallást, önzetlenséget, becsületes jóakarást, hazafias idealizmust azok, akiknek törekvése ezek keresztetkét. Innen indultak utjokra azok a sikamlós viccek, melyek első fecskéi voltak a mai magyar sajtó szemérmelentül hivalkodó pornografiájának.

A falusi uriaszonyok eleinte kissé fintorgatták az orukat a néha kétértelmű, máskor erősen foghagymaszagu viccektől, de aztán beletörődtek s elhitték, hogy ennek az új Magyarországon így kell lennie.

Igaza van Ignotusnak. Agai Adólf belekerült a magyar irodalomtörténetbe és pedig annak legszomorubb lapjaira. Azokra, amilyenek szinte naplószzerűen van megörökítve a magyar nemzet most már valószínűleg kireparálatlan dekadenciája.

Ilyen gondolatokra jött *Olaszds közben*

Szerkesztő: Ur. tisztelő hive  
Notus.

**Tavaszi KALAP MODELL** ujdonságok megérkeztek; bő választék áll az urhölgyek rendelkezésére, úgy az egyszerűbb, mint a legelegánsabb formákban. Közismert női szabóságomban készült blouzokból óriási választék. **OLCSÓ ÁRAK.** KALAPOK ÁTALAKÍTÁSÁT ELFOGADOM.

**Radó**

női divat különlegességek füzete, Nádor-utca 1. sz. — Telefon 341.

Köszönet. Másfél évig mint kórház szolgált a közcélt a Mantz ovoda, s hogy betegek olya szívesen voltak itt, s hogy annyi hálas szeretettel gondolnak vissza, azt leginkább a sok jóakaratu, bőkezű támogatásnak köszönhetjük, mely lehetővé tette, hogy minél jobba, minél kellemesebb tegyünk számukra a kórházunkban való tartózkodást. Kórházunk április 1-én megszűnt s a visszatelepítés a leg-hálásabb köszönetet váltja ki a kórház vezetőségéből, s ezuton fejezi azt ki; gróf Széchenyi Vik-torné, Szógyény Marich Julia, Aulik Józsefné ömlesztőségának a minden esetben tapasztalt kegyes támoga-tásért. A kedves Pro Patria egye-sületnek, mely több alkalommal s különösen bucsuzásakor oly bőkezű volt utolsó betegekhez. Eljöttek személyesen és 15 liter bort, 100 darab perccet, dohányt, cigarettát, érmet bőségesen juttattak bete-gi-nek. Akik a káderhez bevonul-tak, azok között dr. Saára Gyula polgármester ur által a Pro Patri-ához juttatott 17 pár meleg haris-nya, 4 pár érmeleltő lett kiosztva. S egy betegünk csizmát is kapott. Különös köszönet a 17. honvéd gy. c. kiváló legénységének, kik Szenzenstein főhadnagy ithonlétekor sok gyűjtött koronát juttattak a Mantz kórháznak. Több alkalom-mal kedveskedtek betegieknak, borral, tésztával, Galambos, Al-mássy, Szenzenstein, Klein, és Erdős családok. Helfer Pálné, Börgönd egy nagyobk küldeményvel. Isten fizesse meg. Sok jósgót köszönik az árva-házi jó-tisztelendó főnökönek, ki oly szives volt a vásárnapi mi-sénkhöz, ottláról, borról gondos-kodni. Bölskey Ödön és Láng Imre főtisztelendó tanár uraknak a

leghálásabb köszönet a gyakori szentmiséért, Fröschl bácsinak két alkalommal is küldött szép virágo-kért. Most látjuk, hogy annyi ol-dalról, annyi szeretet és jószág ju-tott a Mantz kórházra, hogy sze-gényes lesz a köszönet, de gazdág, bőséges a jutalom, s mely min-denért a jó Istentől jár — s ebben a jutalomban részesüljön mindenki, aki a Mantz kórház beteget iránt a legkisebb jószággal, törődéssel volt.

— Mennyibe kerül a háboru. Helferich államtitkár becsése szer-int a háboru a hadviselő feleknek összesen naponta 240 millió márkájába kerül. A háboru kitöréséül 1916. márc. 31-ig a központi ha-talmak összkiadása 50—55 milli-árd, míg az entente kiadásai 100—105 milliárd koronára rugnak.

— Most jelent meg második ki-adásban Szabó István háborus köny-ve A kárpáti hó, melynek sikerét mi sem bizonyítja jobban, mint, hogy az egész sajtó szokatlanul meleg hangon emlékezett meg róla, az olvasóközönség pedig nyolc hét alatt teljesén elfogyasztotta az első kiadást. A második kiadás be-vezetője közli azt a történelmi le-velet is, amelyet a könyv első megjelenésekor József Főherceg írt a szerzőhöz a mi honvédek, a ti-zenhetesek pártján és legendás vitézségről, amint azt épen tegnapi számunkban közöltük is. Szabó István könyve 2 K. 50 fillérré mindenütt kapható.

— A hadifogoly listák árusítása. A hadügyminiszterium tudvalegleg márc. 11-én adta ki az első sz. hadi-fogoly-listát, amely azoknak a hadi-fogolyoknak a névsorát tartalmazza, akiknek illetőségi helyét, vagy csap-atbeosztását, a Vöröskereszt Ege-sület, vagy az ellenséges államok vöröskeresztjei által kiadott veszte-ség-listák adataiból eddig pontosan megállapítani nem lehetett. Az első számú hadifogoly jegyzék — amely 260 oldal terjedelmű — körülbelül 45.000 hadifogoly nevével közli alf-abétikus sorrendben. A hadifogoly listának újabb számai szintén már megjelennek. A hadifogoly listákra száz ivenkint 2 korona 50 fillért lehet előfizetni az udvari és állam-nyomdánál (Verlag der K. u. K. Hof- und Staatsdruckerei, I., Seilers. stände 24)

— Köhögés és rekedtség ellen a legjobbnak bizonyult háziszser a dr. STÖRK-féle komprimált mell-pasztila. Egy doboz ára 50 fillér. Kapható Szüts-Robert „Magyar Ko-rona” gyógyszerüzében, Székes-fehérvár, Városházter.

**SZÍNHÁZ.**

Az első Kormos est. Mint előre látható volt, az első Kormos-est zsufolt ház előtt folyt le a vendég-szereplő meleg ünneplése mellett. Kormos Ilonka az „Eivált asszony”-ban lépett fel s mesteri alakítást nyújtott. Kedvesen és szépen ját-szottak: Tercsányi, Rózsahegy, Falussy, Fenyő és Szendrő.

**Heti műsor:**  
 Április 6. Tatárjárás. Kormossal.  
 7. Varázskeringő. Kormos Ilonka utolsó fellépte.  
 8. Sybill. Albert Böske bu-csufellépte.  
 9. Hoffmann meséi. Andor Zsiga karnagy jutalom-játéka, Toronyi Gyula operafénekes m. vendég.

**Az Uránia színház iroda hiriei.**

**Görögország.** Az Uránia ma pñteken egynapos műsorban foly-tatja a Balkán félsziget ismerteté-sét. Ezuttal Görögország kerül színe. A mozgóképek egész sor-zata van ezen az Uránia darabon olyan helyekről felvéve, amelyek most különösen aktuálisok és kü-lönös érdeklődésre tarthatnak szá-mot. Láthatók a német császár tu-lajdonát képező Corfu szigete, Atheni fellegvár, Erzsébet- királyné villája, „Az Achilleyon” Corlu vára (ahol most a szerb hagserege reor-ganizálják ágyutölteleknak) Pireusz Larejon kikötő. Aegina, a görög Gibraltár, Patrasz az entente kikötője, az entente által aknákkal el-zárt Korinthosi csatorna stb. Pénteken 2 előadás fél 7 és 9 óraker. Rendes helyárak.

**A börzekirály.**

Dráma 3 felvonásban Irta: Ince Sándor. Rendezte: Garas Márton. Cimszerepben: Gál Gyula a budapesti Nemzeti Színház kiváló művésze. Bemutalja az Apolló-színház április 7. és 8-án pénteken és szombaton.

Ezt a nagyhatású társadalmi drámát, amely a magyar kine-matográfia dicsőségét hirdeti, ná-lunk és külföldön egyaránt szen-zációs sikerrel mutatták be. A filmdráma a Projectograph mü-helyéből került ki, ami egy-magában is sikert biztosít számára. A Prója képei büszke reprezentán-sai a magyar színészetnek és irodalomnak világszerte, mint a hogy a dán, svéd, német- és más nemzetek színművészetét is becsülni tanultuk a filmjei által.

Ince Sándornak, a nagylehet-ségű ötletes írónak sok eredeti-séggel és drámai rutinnal készült nagyvratú életreje. A börzeki-rály, amely a pénzürsztokrácia tüneményes világába enged be-pillantani. A börzekirály házassá-gát és annak előzményeit öleli föl a dráma érdekesítő cselek-ménye, amely mindent fölír: a pénzvilág gögjét, szívét, örömét és szenvedéseit, amit még a nagy vagyonnal sem lehet elhárítani. A nagyhatású dráma művészi fela-datok elé állítja a szereplőket, akik valóban csodálatos bravur-al, illuziót keltő művészettel ját-szanak, akár a színpadon. Gál Gyula fejedelmi alakítása a cim-szerepben minden dicséretre ér-demes. A női főszerepben Pór Lilly, a kolozsvári Nemzeti szin-ház drámai hősnője elsőrangú. Mészáros Alajos és Szakács An-dor művészetük minden eszköze-vel töltik be szerepüket. A darab pompás rendezése Garas Márton-nak avatott mesteri munkája. A gyönyörű filmjudoóság megtekintése elsőrendű művelvezetet fog nyujtani a közönségnek. Előada-sok mindkét napon fél 7 és 9 óraker. Rendes helyárak. Jegyek előre válthatók Krausz Verona tőzszejében és este az Apolló pénztárnál.

Óriási ribizke tővenkint 16—20 fill., bötermő málna tővenkint 4—5 fill., nemes szamóca (eper) palántá-ként 1 fill., nürnbergi édes torna kilogrammonkint 60—80 fill., óriási bibor-szászország palántáknak 4 fill., nemesített krizantim palántáknak 4 fill., közönséges krizantim csomón-kint 10 fillér kapható Széchenyi-u. 26. sz.

1428]közél. 1916.

**Hatósági hirdetés.**

Tudomásomra jutott, hogy a rekvirált tengerinek az állam részére leszállítását a tulajdo-nosok közül többen megtaga-dtak azon okból, hogy e rekvir-ált tengeri már nincsen meg. Figyelmeztetem az érdekel-teket, hogy a rekvirált tengeri-nek bármely okból történő felhasználása, illetve az állam rendelkezése alól elvonása su-lyos kihágási büntetés alá esik; mert mindenké föltött levő nem-zeti érdek követeli, hogy a re-kuvirált tengeri az állam ben-delkezése alá kerüljön. Székesfehérvár, 1915. apr. 5. Dr. Saára Gyula polgármester.

**APRÓHIRDETÉSEK.**

**Mindenesfiut, tiszteléseget felvesz** az Egyházmegyei Könyvnyomda Szt. István-tér 1. sz.

**Elveszett.** Egy 5 hólnapos fokszí kutya feje balfele ordas hátán ordas folt farka ordas Pasics névre halgat a megjaláló Rédei vendég-lősnél jutalmat kap.

**Egy jó föld** a korosztási határ felé kukoricakásra kiadó tudako-zódní lehet Malom-utca 20. sz. alatt.

**Intelligens hajadon,** a gazdaság ágáiban jártas, kitűnő stúió, főző, házvezetőőnek ajánlkozik plebá-niára. Cim a kiadóban.

**Egy fillér,** kukorica alá az alsó telekben kiadó. Tudakozódní Sa-létrom-utca 24. sz. alatt lehet.

**Egy jó modern** kiszolgáló leány felvetetik. Schön Ignác üzletében Nagy Sándor-utca 3.

**Gyerek** keresik legelősbőttől a leg-ínomabbik Gerendai Gyula vázson, fehszernemű, gyermek-kelempye üzle-tében kaphatók, Székesfehérvár, Kos-suth-u. 4.

**Egy bölfi leány** felvetetik Kümmel virágüzletben, Kossuth-utca.

**Kárpitos** munkákat szolid és meg-bizható kivitelben készít Turner Imre kárpitos és díszítő Szt. István-3. szám.

**Egy butorozott szoba** azonnal kiadó. Cim a kiadóban.

**A Stampay** féle ímák és encek kaphatók Horváth és Rónainé papírkereskedésében 50 és 70 filléres árban.



Telefon 233. — Tefon 233.

**Pénteken április hó 7-én** egynapos műsorokertben

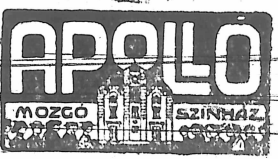
**Balkán sorozatos ismertetése**

**„Görögország”**

Három felvonásban 160 szinesen veitett képpel és számos mozgó-képpel. Irta Pulszky Pólexina és Láng Nándor

felolvassa Berky Ferenc. 2 előadás fél 7 és 9 óraker.

**Rendes helyárak.**



**Pénteken és szombaton,** április hó 7 és 8 án:

**A magyar kinematograf a ünnepi eseménye.**

**A börzekirály.**

Társadalmi dráma 3 feiv.

**GÁLGYULÁVAL**

a budapesti Nemzeti Szin-ház országos hírv művé-szével, a cimszerepben.

Irta: Ince Sándor. Rendezte: Garas Márton.

Főszereplők:  
 A börzekirály: Gál Gyula  
 Gróf Kolay: Szakács Andor  
 Gitta, a leánya: Pór Lilly  
 Báró Méray: Mészáros A.

**Remek kiegészítő műsor.**

Előadások fél 7 és 9 óraker. Rendes helyárak.